

STUDIU PRIVIND SITUAȚIA CREDITULUI PENTRU INVESTIȚII ÎN ROMÂNIA ȘI ÎN JUDEȚUL BIHOR

LECT.UNIV.DRD. MARCEL BOLOȘ
Universitatea din Oradea, marcel@oradea.ro
LECT.UNIV.DR. DORINA LEZEU
Universitatea din Oradea, dlezeu@uoradea.ro

The paper tackles the problem of credit for investments using two main criteria: the criteria of access at the credit using working capital as a indicator which allows the access by commercial firms of this kind of banking product and the criteria of limited access at the credit for establishing the value of the banking product with the help of debt indicators.

In the ending are conclusions regarding the evolution of this banking product on the basis of dates from Romania and Bihor district.

Pe baza indicatorilor de echilibru financiar studiați pentru a reflecta regulile de finanțare utilizate de companiile industriale, în situația în care fondul de rulment este negativ (se înregistrează un deficit de resurse permanente) se va apela la **creditul pentru investiții**.

Companiile industriale nu pot contracta surse de finanțare pe termen lung la nivelul pe care îl solicită instituțiilor bancare, limita maximă a acestora fiind stabilită pe baza indicatorilor de îndatorare, care arată că datoriile la termen (creditul pentru investiții) nu pot depăși 1/2 din capitalul permanent și nu se pot situa peste nivelul capitalului propriu.

În România, pe baza datelor existente în sistemul bancar¹ se constată o evoluție ascendentă a creditelor pentru investiții în perioada decembrie 2002 – iunie 2003, a căror valoare era la mijlocul anului 2003 de 50.582.mld lei (1,53 mld USD).

Cu toate acestea, ponderea creditelor pentru investiții în total credite neguvernamentale acordate pe sistemul bancar a scăzut în mod constant de la un an la altul, de la 27,09% în decembrie 2000 la 22,53% în iunie 2003, așa cum rezultă și din tabelul de mai jos:

Tabel nr.1 - Volumul creditelor pentru investiții și a creditelor neguvern. acordate de bănci

Indicator	31.12.2000	30.06.2001	31.12.2001	30.06.2002	31.12.2002	30.06.2003
Credite pentru investiții (mld lei)	32.980,61	34.863,23	36.630,65	39.123,47	43.230,61	50.581,91
Credite neguvern. (mld lei)	121.714,03	131.292,66	147.274,09	167.795,70	189.865,12	224.470,23
Credite pt. investiții în total credite (%)	27,09	26,55	24,87	23,31	22,76	22,53

Evoluția descrescătoare a creditului pentru investiții este explicată prin faptul că tot mai multe bănci au înființat *societăți de leasing*, care reprezintă o alternativă de finanțare a investițiilor pentru agenții economici (inclusiv pentru companiile industriale), precum și de faptul că în economia națională se acordă din ce în ce mai multe **credite – furnizor**.

O evoluție favorabilă s-a înregistrat și în ceea ce privește ponderea creanțelor restante sau îndoielnice în total credite pentru investiții acordate (situându-se sub nivelul de 2,15%² în anul 2002), ceea ce reflectă respectarea termenelor de rambursare și existența unei discipline financiare și contractuale din partea beneficiarilor.

¹ Datele sunt obținute de pe site-ul BNR, din câmpul statistici, www.bnr.ro și din datele Centralei de Riscuri Bancare

² Nivel calculat pentru soldul creditelor neperformante la 31.12.2002 și soldul creanțelor scoase în afara bilanțului în primele 9 luni ale anului 2002

Referitor la scadențele creditelor pentru investiții, se constată că în procent de peste 60% sunt acordate pe termen mediu, băncile evitând asumarea riscurilor asociate finanțării proiectelor de investiții pe termen lung, în special datorită dificultății de previzionare a evoluției afacerii pentru care se solicită creditarea, în condițiile instabilității macroeconomice

Tabel nr.2 - Volumul creditelor pentru investiții pe termene de acordare -mld lei și % -

Perioada	Termen scurt	Termen mediu	Termen lung	Total
31.12.2000	2.837,43 (8,61%)	18.961,26 (57,49%)	11.181,92 (33,90%)	32.980,61
30.06.2001	2.415,32 (6,93%)	20.387,00 (58,48%)	12.060,91 (34,59%)	34.863,23
31.12.2001	2.941,27 (8,03%)	21.016,39 (57,37%)	12.672,99 (34,60%)	36.630,65
30.06.2002	3.159,36 (8,08%)	23.257,28 (59,45%)	12.706,83 (32,06%)	39.123,47
31.12.2002	2.559,86 (5,92%)	27.664,41 (64,02%)	13.006,34 (30,06%)	43.230,61
30.06.2003	2.276,01 (4,50%)	32.673,90 (64,60%)	15.632,00 (30,90%)	50.581,91

La nivel național se remarcă de asemenea orientarea activității de creditare pentru finanțarea proiectelor de investiții ale companiilor cu capital privat și spre acordarea în valută a acestui tip de credit. Situația acordării acestui tip de credit, în lei și în valută este prezentată în tabelul nr. 3.

Tabel nr. 3 - Volumul creditelor pentru investiții în lei și valută - mld lei și % -

Perioada	Credite în lei		Credite în valută		Total
	Valoare	%	Valoare	%	
31.12.2000	3.716,28	11,27	29.264,20	88,73	32.980,61
30.06.2001	3.778,27	10,84	31.085,00	89,16	34.863,23
31.12.2001	4.790,86	13,08	81.839,80	86,92	36.630,65
30.06.2002	5.071,12	12,96	34.052,40	87,04	39.123,47
31.12.2002	6.270,31	14,50	39.960,30	85,50	43.230,61
30.06.2003	8.359,00	16,53	42.222,91	83,47	50.581,91

Structura portofoliului de credite pentru investiții pe sectoare economice reflectă tendința de dispersare a riscului prin orientarea către toate domeniile de activitate, preponderentă fiind însă creditarea proiectelor de investiții în industrie (50%) și servicii (30%).

Alocarea unui procent sporit pentru investiții către aceste ramuri se reflectă și în structura PIB pe sectoare de activitate, contribuțiile cele mai importante la formarea PIB revenind, în perioada 2001 – 2002, serviciilor și industriei așa cum rezultă și din tabelul de mai jos:³

Tabel nr. 4 - Contribuția sectoarelor economiei la formarea PIB (%)

Sectoare ale economiei	2001	2002
Servicii	44,00%	44,70%
Industrie	28,20%	29,10%
Agricultură	13,30%	11,70%
Construcții	4,90%	5,00%

Dezvoltarea pieței creditului de investiții este influențată în principal de 2 factori:

1. Comportamentul participanților pe piață
2. Condițiile macroeconomice

1. Comportamentul participanților pe piață

a) **Băncile** manifestă o aversiune față de riscurile creditării pe termen mediu și lung, preferând astfel creditele pe termen scurt care pe lângă riscurile asociate oferă avantajul menținerii unui nivel mai ridicat de lichiditate.

Planurile de investiții și studiile de fezabilitate prezentate de clienți băncilor nu sunt întocmite corespunzător, în sensul că nu iau în considerare toate costurile investiției, ceea ce are repercusiuni asupra dimensiunii resurselor financiare necesare realizării proiectelor de investiții⁴. În astfel de

³ Anuarul Statistic al României: www.insse.ro

⁴ Potrivit studiului întocmit Fondul român de garantare a creditului pe baza a 50 de solicitări de garantare a creditelor de investiții, 35% din proiecte prezentau carențe în dimensionarea resurselor financiare

condiții băncile preferă să-și formeze evaluatori proprii și să îi utilizeze pentru analizarea viabilității afacerilor solicitanților de credite și pentru oferirea de servicii de consultanță clienților, ceea ce presupune costuri suplimentare.

Disponibilitatea și volumul fondurilor de finanțare a proiectelor de investiții depind și de acordurile încheiate de băncile din România cu instituții de finanțare internațională (BERD, BEI, PHARE), majoritatea creditelor de acest tip fiind susținute de linii de finanțare externă, ceea ce implică costuri suplimentare de eligibilitate a beneficiarilor finali (sector de activitate, durata proiectelor, procent de cofinanțare) și realizarea unei evaluări mai riguroase de către bănci.

b) **Investitorii** manifestă reticență față de creditele bancare din ce puțin 2 motive:

- dobânzi active mari reflectate în costul echipamentelor achiziționate, diminuând rentabilitatea afacerii;
- nivelul culturii bancare în România este scăzut, majoritatea oamenilor de afaceri nu se adresează încă băncilor ca unor potențiali parteneri și consultanți;

2. Condițiile macroeconomice – condițiile macroeconomice nefavorabile au avut un impact puternic asupra volumului surselor de finanțare a creditelor pentru investiții acordate în monedă națională, băncile întâmpinând greutăți (dificultăți) în atragerea de depozite în lei pe termen mediu și lung.

Instabilitatea macroeconomică a împiedicat realizarea unor evaluări pe termen lung a rezultatelor ce vor fi generate de investițiile pentru care sunt solicitate credite, ceea ce a limitat acordarea de credite în condiții de siguranță sporită.

Accesul la creditele în lei pentru investiții este limitat de asemenea de nivelul restrictiv al dobânzilor active practicate de bănci.

Dimensiunile creditului pentru investiții nu pot fi dissociate de volumul investițiilor realizate în economia națională.

Volumul total al investițiilor realizate în România, în perioada 1997 – 2001 a fost de aproximativ 2 ori mai mic decât în Ungaria și de 4 ori inferior celui din Polonia.⁵

Tabel nr. 5 - Evoluția volumului de investiții în România comparativ cu Polonia și Ungaria în perioada 1997 – 2001- mld USD -

Tara	1997	1998	1999	2000	2001
Polonia	16,29	21,20	20,13	18,8	16,05
Ungaria	8,40	9,76	9,53	9,93	11,14
România	5,51	4,86	4,12	4,12	4,82

Pe termen lung nu se poate anticipa o evoluție spectaculoasă a creditului pentru investiții în România deoarece investitorii preferă să apeleze la mijloace de finanțare mai puțin costisitoare:

- reinvestirea profitului și a altor surse proprii
- emisiunea de acțiuni, etc.

În aceste condiții sunt necesare măsuri de eliminare a factorilor care inhibă dezvoltarea afacerilor în România, pentru stimularea creditelor pentru investiții care constau în:

- a) diminuarea fiscalității exagerate;
- b) creșterea stabilității cadrului legal și instituțional și evitarea inconsecvenței legislative privind regimul investițiilor străine⁶;
- c) simplificarea procedurilor administrative impuse la înființarea unei noi afaceri
- d) îmbunătățirea condițiilor de pe piața creditului de investiții, băncile având o contribuție importantă în acest sens prin:
 - prestarea unor servicii de consultanță pentru potențialii clienți privind modalitatea optimă de finanțare;
 - acordarea de asistență la întocmirea planurilor de afaceri;
 - promovarea creditului de investiții ca produs bancar în rândul investitorilor.

⁵ CESTAT Statistical Buletin 2000/3 și 2001/4

⁶ Art. 6, alin (2) din Legea 36/1999 a abrogat facilitățile investitorilor străini acordate prin OUG nr. 92/1997 privind regimul investițiilor străine cu modificările și completările ulterioare

Stabilitatea macroeconomică și alinierea la legislația comunitară vor avea un puternic impact pozitiv asupra schimburilor cu exteriorul, în general și asupra investițiilor, în special.

În județul Bihor în luna august 2004, conform datelor furnizate de Banca Națională a României⁷ situația creditelor pentru investiții acordate de cele 24 bănci comerciale se prezintă astfel:

Tabel nr. 6 - Situația creditelor pentru investiții acordate în lei și valută în jud. Bihor - mld lei -

Indicatori	Credite în lei	Credite în valută
Credite pe termen mediu și lung din care:	2.069,21	9.360,58
curente	2.065,07	9.331,05
restante	4,13	29,53

Din datele prezentate reiese că la nivelul Județului Bihor au fost acordate credite în lei pe termen mediu și lung în valoare de 2.069,21 mld lei din care un procent de 0,19% erau reprezentate de creditele restante ceea ce reflectă o disciplină economico – financiară puternică în ceea ce privește respectarea termenelor contractuale scadente.

Și în ceea ce privește creditele în valută pentru investiții la nivelul județului Bihor tendința s-a păstrat aceeași de menținere în portofoliul de credite al băncilor a unui procent de 0,31% care reprezintă credite neperformante ceea ce indică și în acest domeniu o disciplină economico-financiară în privința respectării termenelor contractuale scadente.

Bibliografie:

1. Ungureanu P., - „Banking. Produse și operațiuni bancare”, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001.
2. Anuarul statistic al României.
3. CESTAT Statistical Buletin 2000/3 și 2001/4.
4. www.bnr.ro
5. www.insse.ro

⁷ Datele au fost preluate de pe site-ul BNR, rubrica Statistici, www.bnr.ro